

گروه اسمی

گروه های اسمی

فارسی پایه هشتم

مدرّس: مریم زند ، دبیر ادبیات فارسی

شهرستان دورود

در تقسیم بندی کلی کلمه به سه دسته: اسم، فعل و حرف تقسیم می شود.

تعریف اسم: اسم کلمه ای است که برای نامیدن انسانها، حیوانات و اشیاء به کار می رود. اسم می تواند در نقش نهاد، مفعول، متمم و ... باشد. مانند «احمد و کتاب» در جملات زیر:

احمد باهوش است. (نهاد)

کتاب را گرفتم. (مفعول)

به کتاب مراجعه کردم. (متمم)

احمد! کی می آیی؟ (منادا)

اسم را از روی ویژگی های زیر می توان شناخت:

(الف) می توان آن را جمع بست. شاگرد، شاگردان؛ کتاب، کتاب ها

(ب) می توان به دنبال آن « یای » نکره آورد: کتاب... کتابی؛ دوست... دوستی

(ج) پیش از آن می توان صفت اشاره ی « این و آن » افزود: این کتاب، آن دفتر.

(د) نقش می پذیرد یعنی می تواند در جمله نهاد، مفعول، منادا و.. قرار گیرد.

(ه) صفت و مضاف الیه می گیرد.

گروه اسمی: یکی از اجزای جمله است که از یک یا چند کلمه تشکیل شده است.

مثال: انسان توانا   مثال: انسان باهوش خردمند   مثال: انسان

نکته: هرگروه از یک هسته تشکیل می شود و می تواند وابسته یا وابسته هایی داشته باشد که اگر قبل از هسته بیایند، وابسته پیشین و اگر بعد از هسته بیایند، وابسته پسین نامیده می شوند.

مثال: صد دفتر (وابسته پیشین + هسته) دانش آموزان کوشا (هسته + وابسته پسین)

نکته: گروه انوعی دارد: « گروه اسمی، گروه فعلی، گروه قیدی » که نام گذاری گروه ها به اعتبار هسته اصلی آنهاست.

هسته: مهمترین جزء گروه اسمی می باشد به طوری که اگر از گروه اسمی حذف شود، جمله بی معنی می شود.

ویژگی های هسته:

* اولین اسم کسره دار گروه های اسمی است. اگر کلمه ی کسره دار وجود نداشت، آخرین کلمه ی گروه، هسته است.

عجب گل زیبایی

همان چند جلد دفتر

مثال: باغبان مهربان

این دو دانش آموز باهوش

*حذف آن سبب آسیب به جمله می شود.

چند کارگر ساختمان

دو پیراهن قرمز

هر کتاب ارزشمند

نکته: در یک گروه اسمی، وجود هسته، اجباری است اما وجود وابسته، اختیاری است.

تمرین 1: در گروه های اسمی زیر، هسته و وابسته را مشخص کنید.
این دو خانه/ راه دشوارمدرسه/ همان دانش آموزان کلاس/ آن دو مرد دانشمند/
همین پهلوان نامی و مشهور

وابسته های اسم: گروه اسمی از یک اسم به عنوان هسته درست می شود که می تواند یک یا چند وابسته نیز بگیرد؛ وابسته ها به دو گونه هستند: وابسته های پیشین ، وابسته های پسین

وابسته های پسین: وابسته هایی هستند که بعد از هسته می آیند.

انواع وابسته های پسین: 1) صفت بیانی 2) مضاف الیه

3) صفت شمارشی ترتیبی نوع دوم 4) صفت تفضیلی

1) صفت بیانی: همان ترکیب وصفی، که از موصوف و صفت تشکیل شده است. مثل گل سرخ که گل « هسته» و سرخ «وابسته پسین» از نوع صفت بیانی است.
دیوار بلند/ خانه زیبا/ گروه عظیم
صفت بیانی درباره چگونگی ویژگی های اسم، توضیحاتی را بیان می کند و انواع مختلفی دارد:

* **صفت فاعلی:** (شنونده، بینا، خندان)

* **صفت مفعولی:** (نشسته ، گرفتار)

* **صفت لیاقت:** (پریدنی، دیدنی)

* **صفت نسبی:** (نیلوفری، بهاره، زرین، سیمینه)

* **صفت ساده:** (فداکار، مهربان)

نکته: رنگها و اعداد همیشه صفت هستند. مانند (اتوبوس زرد، پنج دفتر)

2) مضاف الیه : همان ترکیب اضافی است که از مضاف و مضاف الیه تشکیل شده است. مثل دیوار مدرسه که دیوار ، «هسته» و مدرسه ، «وابسته پسین» از نوع مضاف الیه است. چشم های قائم مقام/ مقام صدر اعظم/ لقب امیر کبیر

3) صفت شمارشی ترتیبی نوع دوم: که بعد از هسته می آید و از ترکیب « عدد + ... م » تشکیل می شود. مانند: یکم، دوم و... مثال: این بار هزارم است که به او یادآوری کردم.

4) صفت تفضیلی: که بعد از هسته می آید و برای سنجش و مقایسه به کار می رود. مانند: کلاس زیباتر/ دانش آموز زرنگ تر

تمرین (2): در عبارت های زیر ، وابسته های پسین را مشخص کنید.

الف) این لحظه های ناب/ درختان سبز بلوط/ مردآهنگر از راه می رسد.

ب) زنان پرتلاش در کشور ایران در زمانهای فراوان درخشیدند.

وابسته های پیشین: وابسته هایی هستند که قبل از هسته می آیند.

انواع وابسته های پیشین:

- 1) صفت اشاره
- 2) صفت شمارشی
- 3) صفت پرسشی
- 4) صفت تعجبی
- 5) صفت مبهم
- 6) صفت عالی
- 7) شاخص

1) صفت اشاره: صفت هایی هستند که قبل از اسم می آیند و عبارتند از « این، آن، همین،

همان، چنین، چنان و...»

مثال: این کتاب/ همان میز سبز/ آن مدرسه زیبا

نکته: اگر کلمه های « این، آن، همین، همان و..» بدون همراهی اسم بیایند، دیگر صفت اشاره

نیستند بلکه، ضمیر اشاره هستند.

مثال: آن کتاب را به من بده. (آن = صفت اشاره)

آن را به من بده. (آن = ضمیر اشاره)

2) صفت شمارشی: صفت هایی هستند که شماره و تعداد اسم را بیان می کنند و به دو قسمت تقسیم می شوند:

الف) صفت شمارشی اصلی   **2) صفت شمارشی ترتیبی**

الف) صفت شمارشی اصلی: همان عددها هستند که شماره اسم خود را بیان می کنند.
مانند: یک/دو/سه/دویست/ و....

ب) صفت شمارشی ترتیبی: که با پسوند «...مین» ساخته می شود و قبل از اسم می آید.
مانند: نخستین/دهمین/سومین/آخرین/ و....

3) صفت پرسشی: صفتی است که از نوع یا چگونگی یا مقدار اسم پرسش می کند و پیش از اسم می آید. صفت های پرسشی عبارتند از: «چه ، کدام ، کدامین ، چند ، چگونه ، چه جور و...» مانند:
شما چند برادر دارید؟ / چه کتابی را خوانده ای؟

4) صفت تعجبی: صفت هایی هستند که مفهوم تعجب و احساس و عاطفه پوینده را درباره اسم ، بیان می کنند و قبل از اسم می آیند و عبارتند از: «چه ، عجب ، چقدر»
مانند: عجب روزگار بی وفایی ! / چقدر گل های زیبا!
نکته: اگر «چه» قبل از اسم بیاید و مفهوم تعجب و احساس را برساند، صفت تعجبی است؛ اگر مفهوم پرسش را برساند، صفت پرسشی می باشد.
مانند: چه راه سختی را طی کند!   چه سالی کلاس هشتم را تمام کردی؟

5) صفت مبهم: صفتی است که پیش از اسم می آید و نوع یا چگونگی یا شمار و مقدار اسم را به طور نامعین نشان می دهد.

صفت های مبهم عبارتند از: « هر، همه، هیچ، فلان، بهمان، برخی، بعضی، چند، چندین، قدری، خیلی، کمی، بسیاری و...»

مثال: این سند فلان زمین است. / هیچ انسانی از فرهنگ بی نیاز نیست. / هر پدیده ای ذهنم را مشغول می کرد.

نکته: «چند» هم صفت پرسشی است هم صفت مبهم. اگر در جمله ی پرسشی بیاید، صفت پرسشی است.

در غیر این صورت صفت مبهم است.

مثال: شما چند سال دارید؟ (صفت پرسشی) از چند نفر پرسیدم. (صفت مبهم)

6) صفت عالی: بعد از موصوف می آید و برای سنجش و مقایسه به کار می رود. نشانه ی صفت عالی «ترین» است.

مثال: در آن سال ها بهترین دوستم، دیوان حافظ بود.

مثال: اهواز از بزرگترین شهرهای ایران است.

7) شاخص: لقب ها و عنوان هایی هستند که بدون هیچ نشانه یا نقش نمایی، در کنار اسم قرار می گیرند. مانند: « امام، علامه، استاد، حاجی، خاله، کدخدا، سرلشکر، مهندس و... »
نکته: شاخص ها کلماتی هستند که غالباً، بی فاصله، پیش از هسته می آیند؛ این کلمات در جای دیگر می توانند هسته ی گروه اسمی، مضاف الیه و یا ... قرار بگیرند؛ در این صورت شاخص محسوب نمی شوند.

مثال:

- استاد معین، فرهنگ فارسی را در شش جلد تدوین کرده است. (شاخص)
- ایشان، استاد زبان و ادبیات فارسی بودند. (هسته ی گروه اسمی)
- کتاب استاد، در بردارنده ی مطالب مفیدی است. (مضاف الیه)

تمرین (3): در گروه های اسمی زیر، هسته و وابسته ها را مشخص کنید و نوع وابسته ها را بنویسید.

هر دو انسان آگاه جامعه/ چند هفته جذاب / این دانش آموز فعال/ بعضی کتاب های کهن ادبیات/ سرهنگ محمدی، سرهنگ بازنشسته ارتش